

for i sit konklusionsafsnit taler han om »meleet efter Niels Juels gennembrud« (s. 61).

Helt ned i detaljen bryder den thostrupske fremstilling med Bjergs egen gennemgang; lad være at Thostrup muligvis ikke har kendt Bjergs afsnit, men at redaktøren tilsyneladende ikke har sat sig grundigt ind i sin medforfatters bidrag, det er rent ud forbavsende.

Bogens sørgelige mangel på noter og bibliografi er allerede påpeget; den er heller ikke forsynet med registre eller oversigt over det i øvrigt udmærkede billed- og kortmateriale. De enkelte bidrag er, som nævnt, ganske udmærkede, men nogen frugtbar helhed er det ikke lykkedes at etablere. Det, der kunne være blevet en kamp mellem forskellige opfattelser med opretholdelse af smukke formationer, er endt i et melé, hvor bidragene maskerer hinanden – for nu at blive i den sømilitære sprogbug.

P. C. Willemoes Jørgensen

Gunnar Jespersen: *Klæde og Kalemanske. På sporet af det glemte rokokotøj.* (Poul Kristensen, Herning, 1979). 64 s., 48,50 kr.

Dette er en bog, skrevet af en tekstilfagmand, drevet frem af historikerens videbegærlighed og med humoren som en aldrig svigtende følgesvend.

Gunnar Jespersen forhaster sig ikke. Hans tidligere bog »Hundrede års Hering-spind« (1976), der nok handler om hans og hans families klædefabrik, adskiller sig ganske fra andre jubilæumsskrifter ved sin grundighed og beskrivelsen af mange andre områder end just fabrikkens historie. Det er ikke »bestilt arbejde« hos en pennenfører, men manden selv der ved mange års forarbejde lægger sin kærlighed for fa-

get, byen og menneskene frem, fordi han slet ikke kan lade være.

Klæde og kalemanske er en lille ting ved siden af Hering-spind, men den er præget af den samme ukuelige vilje til at løse et problem, der har redet tekstilmanden som en mare. Problemet dukkede op, da forfatteren så teksten på Bølling-stenen ved Kongenshus: »Klæde og Kalemanske/ kommer aldrig i min tanke./ Vadmæl og læder/ det er mine klæder«.

Klæde skulle en fabrikant jo nok vide hvad var. Men kalemanske, der side-stilledes med klæde – det var næsten pinligt for en tekstilmand ikke at vide, hvad det var. Tilmed kom ordbøger og andre opslagsværker med modstridende definitioner, ligesom de vise på hjemmefronten, d.v.s. museerne, var divergerende i deres udtalelser. Gunnar Jespersens mange odysseer til parisiske museer og Les Archives Nationales samt endelig Victoria & Albert Museet i London, hvor gåden omsider løstes definitivt, fordi man der havde prøvebøger fra 1700'årene med blandt andet også kalemanske (eller calemanke), ja – det er direkte morsomme rejser at være med på for læseren. Når bogen så tillige indeholder præcise oplysninger om såvel kalemanske som flere andre uldne tøj, hvis identifikationsfacts snart ingen kender mere, kan man ikke gøre ophævelser over, at forfatteren lader humoren spadsere med ved siden af sagligheden. Den eneste indvending er, at man gerne ville have haft mange flere af de ældre uldne og halvuldne, mere eller mindre industrielt fremstillede tøj specifice-ret og kommenteret af en praktisk tekstilmand. Det er i virkeligheden langt mere rimeligt, at et menneske, der så at sige er født med uld i ørerne, fortsætter i dette spor jo før jo hellere, end at en historiker møjsommeligt skal grave sig ind i ulden udefra, selv om den-

ne har en trumf ved at have den historiske metode præsent. Dette ikke være sagt for at forklejn nogen, men fordi Gunnar Jespersen utvivlsomt også vil være i stand til at tilgodese de relevante krav til dokumentation og fremlægelse af kildemateriale. At klædemanden i Herning så tillige kan lægge sin viden klart frem og omsætte den i et letlæseligt sprog kan aldrig være et minus.

Erna Lorenzen

Sv. Eegholm-Pedersen: *Utrykte Holbergiana i universitetsarkivet*. (Det danske Sprog- og Litteraturselskab, 1979). 129 s.

Der er bevaret meget få manuskripter fra Ludvig Holbergs hånd, og der findes ikke mange breve fra ham ud over skrivelser af forretningsmæssigt indhold. Det er en alvorlig mangel, da det forhindrer en pålidelig undersøgelse af Holbergs egen retskrivning; man kan ikke gå ud fra, at hans trykte bøger viser den, men må forudsætte, at de mere gengiver, hvorledes de vekslende sættere har ment, ordene skulle staves. Det har man længe været klar over, og allerede 1886 bragte L. Koch i en afhandling i *Historisk Tidsskrift* 5.r., VI bd. en bogstavret gengivelse af et votum af Holberg ud fra den betragtning, at det var af værdi at se hans personlige retskrivning. Det drejede sig om de slesvigske studenters adgang til kommunitet. Han sidestillede Slesvig og Holsten og mente ikke, at studenter fra det danske hertugdømme havde krav på nogen støtte fra Frederik 2.s stiftelse, mens tyskeren C. L. Scheidt mente, at de havde ret hertil, da Slesvig var »ein der Krone incorporirtes Land«. 1897 blev spørgsmålet om Holbergs egenhændige breve taget op af

Verner Dahlerup i *Dania*, 4. bd., men resultatet var ikke stort.

I Sv. Eegholm-Pedersens bog er der samlet, hvad universitetets arkiv gemmer af Holbergiana. Holberg var fra 1737 kvæstor og har i denne stilling på mange måder gjort sig fortjent, men bogen er ikke en beretning om administrationen af universitetets formue i hans tid; dens opgave er at belyse Holbergs skriftsprog, ikke at give et historisk bidrag til hans biografi, men alt, hvad der kan øge vor viden om hans ikke meget kendte privatliv, har værdi.

Det er unødvendigt at anføre, at bogen udgiverteknisk imødekommer alle krav. Derimod savnes en liste over den litteratur, der er benyttet eller har tilknytning til emnet; den ville samtidig være en brugelig bibliografi, men måske har prishensyn forbudt det.

Helge Søgaard

Godthåb-Nûk, 1728-1978 i tekst og billeder. (Nûk 1978). 175 s.

Godthåb kommune har i anledning af byens 250 års jubilæum bedt cheferne (eller de forhenværende chefer) for Godthåbs mange institutioner om at beskrive deres område i forhold til byen. Man får her noget at vide om centraladministrationen, retsvæsenet, sundhedsvæsenet, uddannelserne, avisen, kirken og menighedslivet. Det er meget uensartet. Alle begynder de med Hans Egede, men mens nogle er rent opremsende om personer, tenderer andre mod institutionshistorik, og der bliver således meget lidt Godthåb at relatere det til. GTOs (Grønlands Tekniske Organisation) bidrag om byudviklingen efter 1950 holder sig dog tæt til sit emne og er en udmærket gennemgang. Dog savnes stærkt nogle bykort, for at man kan stedfæste de i teksten omtalte bygninger og projekter.